

2 Korin

Alalaha Nai Ngana Nenge Paulus Hasia Lange Korin Mur

¹ Iau Paulus. Pe nga NeHalang lemene ngana iua iau ke e lohot ke iau Iesus Kristus nena hekulkulonga. Pe imem nai tira Timoti nenge letena manmanna ngana elle mana ke mange ita, mo hekule alalaha nei ke lange NeHalang nena mata nge Korin pe nena hana mur nenge tetu nga kileng lochloch ngana nga tuele kina nenge Akaia.

² Mo hetalaulau ke Temere NeHalang pe Non Soke Iesus Kristus leteria porekeia imo pe te poia letemo ke ma ke nek.

Paulus Hele Urana Lange NeHalang

³ ✧ Ta heto heke NeHalang nenge ara Non Soke Iesus Kristus Temene. Pe i Temere ia nenge letena poreke ia ita pe i NeHalang nenge hemasmas ia hehei pe hana nga melmelenga mur.

⁴ I hemasia imem nga emem melmelenga mur ke pomalam mo hemasia mele hel pule nga aria melmelenga mur nga hemasinga nenge imem sipomem mo mene nge i.

⁵ ✧ Imem momes luluch nge Kristus ke mo takisia ure meena ngana pe melmelenga mur. Ke pomalam NeHalang halaua Kristus pe lape hemaluche letemem pule.

⁶ Pe imem mo takisia melmelenga nei ke halaua imo ke a mene maulinga ke koko. Pe nenge

teke NeHalang hemaluche letemem nga nei, imo pule lape NeHalang hemaluche letemo pe ames ke kerkereng ke a takisia melmelenga ke mange imem.

⁷ Ke imem samem kikina nge imo iange mo eteia nge lape ames ke kerkereng ke a takisia melmelenga pe lape NeHalang hemaluche letemo pule ke mange imem.

⁸ ✧Ke titik mur pe liliuk mur, imem mo teke mo helete metene imo ke a eteia ure meena ngana nenge lohotot nge imem nga kileng nenge Eisia. Imem moura ero totoia melmelenga nenge lohot nge imem nei. Melmelenga nem meena kou sio tote imem ke kikumem ero nge mo takisia, pe mo naue emem metenga ke rochroi toto.

⁹ Pe mo amnei ker tote nga letemem ke mo teke emem etue nenge mo mete ia koloi. Pe ero, ure nenge lohot nei, teke henonoua imem nge NeHalang nge i non nge hemaui heke mule hehei pe hana nga metenga pe samem kikina ngana tu mana nge i nge lape halaua imem. Iange imem sipomem nakumem ero toto nge mo halau mule imem ke motu ke mo maui.

¹⁰⁻¹¹ ✧Kokoes mo teke mo metmete nga ure meena ngana nemur pe NeHalang halaulaua imem. Pe letemem manmanna ke pomai; Nenge teke a hetalaulau emem ke kokoes, lape NeHalang longe lemo hetalaulaunga pe halau mulmule imem. Pe hulua lape te hele urana pe te heto heke tote i nga ure urana ngana nemur nenge tunge atat nge imem.

✧ **1:8:** Ume 19:23; 1Ko 15:32   ✧ **1:10-11:** 2Ti 4:18

Paulus Nena Inga Nenge Lange Korin Mur Lohot Ero Mule

¹² Imem mo palut laka totoia ure lochloch ngana nenge mo popoia nga ich nei. Nem mene teu luluche lememe nenge mo poia lala nge imo. Nga letemem mo eteia ke mo poia nga poinga nge urana pe nga poinga nge pengpeng nenge NeHalang tunge at nge imem. Pe mo nanasia mele nga ich letena matana ngana ero, NeHalang letena poreke ngana mana halaua imem ke mo poia poinga nenge pomam.

¹³⁻¹⁴ ✧ Nga alalaha nenge ehas ia lala nge imo ehas ia helenga nemur nenge a sisia pe a eteia luna ke nek. Imo a etei polia imem lo pe nga hoena lape a etei ke nek toto ol. Ke pomalam nga etue nenge ara Non Soke Iesus at, lape mo palut ke motal hekeke imo pe imo a palut ke atal hekeke imem. ✧

¹⁵ Iau letek here tote imo nga nei, ke pomalam nga tele ngana, e henin tele lek inga ke e teke ela ke e lohohot tala nge imo. Nga poinga nei lape a iech nge e lohohot ke henai nge imo.

¹⁶ ✧ Iange e teke e lohohot tala nge imo ke het pe ela nge Mesatonia, ke het pe ela ke e lohohot mule nge imo ke a halaua iau nga lek inga nenge lange Iutea.

¹⁷ Iau letek tuanin ngana song hot ke pomam pe ero, eat ke enau toto mule imo ero. Ke nga nem a teke iau non nenge ehul hali helenga ae? Poinga nenge e hele ke “Oe” pe e hele mule ke “Ero,” nem lape e nanas mene lemek ngak pe iau non nenge pomam ero.

✧ **1:13-14:** 2Ko 5:12; Pil 2:16

✧ **1:13-14:** 2Ko 5:12; Pil 2:16

✧ **1:16:** 1Ko 16:5-6

18 NeHalang nena helenga tu ke manmanna ke pomalam iau pule e hele ke manmanna. Iau non nenge e hele ke teke, “Oe” pe “Ero” mule ero.

19 ✧Iange NeHalang Tuna Iesus Kristus nenge Iau pe Sailas pe Timoti mo haliu hote lala nge imo, I non nenge hele ke “Oe” pe “Ero” mule ero. I hele ke “Oe” mana pe nanas mene NeHalang lemene ngana mur lochloch.

20 ✧Pe ngata ke “Oe” ke poia NeHalang nena tomunga hel ana helenga mur ke te lohote ke manmanna. Ke ngana laka nenge ta hele ke “Oe Manmanna” nge Kristus pe ta heto heke NeHalang iange Kristus hele ke “Oe” pe nanasia nena helenga.

21 Pe NeHalang i sipona laka nenge poia imo pe imem ke tames ke kerkereng ke hele luluch nge Kristus. Pe i sipona poia ita ke ta mene tuangaola nge heongana nge i.

22 ✧Pe pule hesio teua nena Opepengpeng at nga letera ke heilangia nena hana mur imem pe helue kue nenga ure manmanna toto ngana nenge teke tunge at nge ita kura.

23 NeHalang eteia letok ke iau e pallaklaka ero. I poi ele iau ke ela nge imo nge Korin ero, iange lape e hele inin taua imo pe e heporeke tote atu ngamo.

24 ✧Pe mo poia imo ke pomanga non nenge nauele nena hana mur nga ume ero. Ke pomalam mo echia imo nga letemo manmanna ngana mur ero. Imo ames ke kerkereng nga letemo manmanna mur lo pe mo teke mo ume luluch mana nge imo ke mo poia imo ke a iech.

✧ 1:19: Ume 18:5   ✧ 1:20: Hem 3:14   ✧ 1:22: 2Ko 5:5; Epe 1:13-14   ✧ 1:24: 1Pi 5:3

2

¹ ✧Ke pomalam letek tuanin hote lo ke e teke lemek ero nge ela ke enau toto imo pe e poia ure meena ngana e ke lohot nge imo.

² Iange nenge teke e poia ure meena ngana ke lohot nge imo, itei lape poia iau ke e iech ol? Pe ngana ma imo nenge e poia ure meena ngana ke lohotot nge imo nem mam lom.

³ Lek alalaha nenge ehas tele lange imo hunu koi nei. Imo mana a poia iau ke e iech pe lemek ero nge ela nge imo pe a poia iau ke letek meena mule. Iau letek manmanna ke nga etue nenge e iech, e eteia ke iechinga nem lohotot nge imo pule.

⁴ ✧Nga etue nenge e hasasia alalaha nem letek meena pe letek una pe matak eina sio ke halang, pe letemo meena ia nem ero. E teke a eteia ke iau mutek tau tote imo.

Letemo Porekeia Mele Nenge Poia Poinga Poreke Ngana

⁵ Nenge teke mele poia mele ke letena meena, mele nem poia poinga nem at nge iau ero. I poia lange imo lochloch. Pe lemek ero nge a tuachol sakililia i.

⁶ Imo lochloch a ngata hel lo ke a teke a heleia i nga nena poinga nem, ke nem purpur lo.

⁷ Pe heueu nei ol, e teke a poia i ke pomai koi: Letemo poreke ia i pe a poia i ke nek iange lape letena meena sakilil.

⁸ Pe e hele ke kerkereng lange imo ke e teke a poia mele nem ke eteia ke imo mutemo taua i.

⁹ Pe alalaha nenge ehas ia lange imo nem, huna laka nenge e teke enau urume ames ngamo, ames ke kerkereng nga ure lochloch ngana nenge e hetoro sue lange imo ma ero.

¹⁰ Nenge teke o sau meles nena poinga poreke ngana ke lasus toto pe letem metene ero ol, iau lape e poia lange i ke pomalam pule. Nenge teke poinga poreke ngana e lohote, iau lape epoi ke pomam pe e poia nga Kristus ene ke e halaua imo.

¹¹ ✧ Ke pomalam non poreke ngana memeun nge ita ero ol, iange ta etei tote nena poinga mur lo.

Paulus Longe Titus Pingana Nge Troas

¹² ✧ Nga etue nenge ela ke e lohote nga tuele tana nenge Troas ke e haliu hote helenga urana toto ngana nenge Kristus, e naue ke pomanga Non Soke helue kue nga ume nei nga lamau ke ulolo.

¹³ ✧ Pe iau letek meena kura iange e hottaua tira Titus ero mana. Ke pomalam e ee lange hehei pe hana nga lamau pe ramak lange Mesatonia.

¹⁴ Pe e hele urana toto lange NeHalang nge i muka ia imem ke moi hotia Kristus nena ume. Pe poia ume nem inangana ehech ngana song ke kikina toto nga kileng lochloch ngana ke hehei pe hana te eteia i.

¹⁵ Iange imem mo pomanga sapiu eina inangana ehech ngana nenge Kristus poi tunginga ia lange NeHalang. Pe inangana song ke rongo heke iri nenge NeHalang mene mulmule iri pe iri nenge lape te mete pe iri erue.

✧ **2:11:** Luk 22:31   ✧ **2:12:** Ume 14:27; 1Ko 16:9   ✧ **2:13:** Ume 20:1

16 ✧Ke ume nenge mo poia nei, inangana lange iri nenge lape te mete pe iri erue nem, ke pomanga ure nenge tunge metenga. Pe inangana lange iri nenge NeHalang mene mulmule iri, ke pomanga ure nenge tunge maulinga. Pe itei nakuna toto nge poia ume nenge pomai?

17 Hana halang te teke te mene umtutuna nga ume nenge te haliu hotote NeHalang nena helenga, pe imem ero. NeHalang i sipona kulosia imem pe mo hele ke manmanna nga matana ke pomanga Kristus nena hana mur toto.

3

Hekulkulonga Mur Iri Ume Ana Hana Mur Nga Tomunga Hel Heueu Ngana

1 ✧Pe imo letemo ma ke merei? A teke mo tal heke mulmule imem pullo kai? Mele hel tehas ia alalaha ke te heto hekeke hana hel. Pe a teke mopoi ke mange iri ke mo tunge alalaha nenge mele hel tehas ia, ke te heto heke imem lange imo? Eh! A teke imo sipomo a hasia alalaha e ke hele urume imem?

2 ✧Ero toto. Imo sipomo a pomanga alalaha nenge mohas ia nga kakahomem pe hehei pe hana te sisia pe te eteia.

3 ✧Pe pule lemem ume nenge mo haliu hotote helenga urana toto ngana poia imo ke a pomanga alalaha nenge Kristus hasia. Pe hasia nga hasinga eina ero, hasia laka nga NeHalang nenge tu ke maumul Opene. Pe has heke nga um nenge tekole ero, has heke nga ita non kakahora.

✧ **2:16:** Luk 2:34; 2Ko 3:5-6 ✧ **3:1:** Ume 18:27; 2Ko 5:12 ✧ **3:2:** 1Ko 9:2 ✧ **3:3:** Exo 24:12; Jer 31:33; Ezk 36:26-27

⁴ Imem letemem manmanna ke NeHalang mene mule imo nga ume nenge Kristus ke ngana koi nenge mo hele ke pomai.

⁵ Imem sipomem nakumem ero toto nge mo poia ume nei, pe emem halaunga nga ume nenge mo popoia at mana nge NeHalang i toro.

⁶ ✧Ke i sipona poia imem ke nakumem nge imem ume ana hana mur nga tomunga hel heueu ngana. Tomunga hel heueu ngana nem poi ke manga hotonga nenge tehas ia ero, i ure nenge at nga Opepengpeng. Hotonga nenge tehas ia atia metenga pe Opepengpeng tunge maulinga.

⁷ ✧Hotonga nenge atia metenga tehas heke nga um pe at luluch nga NeHalang nena hemalmalinga nenge poia Moses ramana ke sinaala toto. Pe sinaele tote Israel mur mataria ke te naue ke nek ero. Pe nga hoena hemalmalinga nem het sio mule.

⁸ Pe ume nenge NeHalang nenge tunge Opepengpeng at nge ita, ana hemalmalinga palaungana toto nga nenge hotonga ana.

⁹ ✧Ke nenge teke ume nenge atia metenga nge ita ana hemalmalinga, ume nenge poia ita ke ta pengpeng nga NeHalang matana, ana hemalmalinga pule. Pe i palaungana toto.

¹⁰ I manmanna ke pomam iange tomunga hel heueu ngana nei ana hemalmalinga tualeme ke palaungana toto pe hemalmalinga nenga tomunga hel nike ngana het sio toto lo.

¹¹ Ke nenge teke hotonga nike ngana nenge het sio nem at luluch nga hemalmalinga, tomunga hel

---

✧ **3:6:** Jer 31:31; Ioa 6:63; 1Ko 11:25   ✧ **3:7:** Exo 34:29   ✧ **3:9:** Deu 27:26; Rom 1:17

heueu ngana nei ana hemalmalinga palaungana toto, iange i lape tu ke koko.

¹² Imem letemem manmanna toto nga ure nei ke pomalam moi hot mallaha ke mo haliu hote helenga urana toto ngana.

¹³ ✧Imem mo poi ke mange Moses ero. Moses ramana sinaala pe poi hele ana malenga iange lemene ero nge Israel mur te naue ure nem nge het sisio nge i.

¹⁴ Pe leteria hit mana. Ke nga etue nei te sisia tomunga hel nike ngana nenge Moses pe te eteia luna ero, iange nakuna pomanga malenga nem poi ele leteria matana ngana kura. Pe nenge teke leteria manmanna nge Kristus, lape Kristus poi sue malenga nem pe te eteia hotonga luna ke nek.

¹⁵ Ke nga etue nei tesis ia tomunga hel nenge Moses pe te eteia luna ero iange malenga poi ele mene leteria matana ngana.

¹⁶ ✧Pe nenge teke mele hulia nena poinga mur pe nanasia Non Soke, lape Non Soke poi sue malenga nenge poi ele letena matana ngana nem.

¹⁷ ✧Helenga nenge “Non Soke” nei, i heleleia Ope. Nenge teke Non Soke Opene tuteu nge mele, mele nem lape tu ke poi tetele mana ol.

¹⁸ Pe ita, malenga poi ele ramara ero. Ke pomalam ta henonou hote Non Soke nena hemalmalinga. Isipona hulia ita ke ta pomange i nga nena hemalmalinga nenge pupuo ke papalaungana. Pe hemalmalinga palaungana nem, at nge Non Soke nenge i Ope.

4

¹ NeHalang letena ia imem pe tunge ume nei at nge imem. Ke pomalam lememe melei tana ia ume nei ero.

² ✧Pe mohul rumemem ia meinga ana poinga mur nenge talkomkome pe mo pallaka ia hehei pe hana ero pe mo hetaua NeHalang nena helenga unne e ero. Mo haliu hot pengpeng ia NeHalang nena helenga. Pomalam hehei pe hana te amnei teu nga leteria nga lememe poinga pe te eteia ke imem hana nenge pomai nga NeHalang matana.

³ Imem mo haliu hote helenga urana toto ngana lange hehei pe hana lochloch, pe iri nenge lape te erue, iri mana te mene hote helenga nei luna ero.

⁴ ✧Iange non poreke ngana nenge nauele ich nei, hepirit ele tote iri nenge leteria manmanna ero, leteria matana ngana mur lo. Ke pomalam te naue lemenga nenga hemalmalinga nge Kristus nenge lohote nga helenga urana toto ngana nei ero. Kristus i non nenge henonou hot pengpeng ia NeHalang nakuna.

⁵ Imem mo haliu hote imem sipomem lememe helenga ero. Mo haliu ke mo teke Iesus Kristus i Non Soke pe nena hana mur imem, pe moate ke mo halau mene imo.

⁶ ✧Iange NeHalang hele nge nike ke teke, “Lemenga lape lohote nga kileng au ngana!” Ke NeHalang nem, i koi nenge poia nena lemenga ke tua nga letemem pe tunge lete matana ngana nge imem nga nena hemalmalinga, nenge tualeme hot nga Kristus ramana.

✧ 4:2: 2Ko 2:17; 1Te 2:5 ✧ 4:4: Epe 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 ✧ 4:6: Gen 1:3; Isa 9:2; 2Ko 3:18

7 ✧Imem mo mene teua ure urana ngana nge NeHalang ke tuteu nge imem. Pe mo poike pomalaka nga tuninga nenge tepip hote nga melete. Ke nei henonou hot pengpeng ia ke kerkerenga palaungana nem at nge imem ero, at mana nge Nehalang.

8 ✧Kokoes ure meena ngana halang te lohotos nge imem pe te hekou sio tote imem ero. Etue hel letemem lilil pe letemem matana ke nek mulmule nga motu ngamem.

9 Lemem ngarang mur tepoi porekreke imem pe NeHalang nausio mene imem ero. Tepal poreke totote imem pe momes haka mulmule.

10 ✧Kokoes mo takis rerere Iesus mete ngana nga singimem, pomalam lape hehei pe hana te naue Iesus maulngana pule nge tu nga singimem.

11 ✧Imem motu ke mo maulul kura pe hana te teke te hunune imem iange mo rahite Iesus nena ume. Pe singimem i ure nenge lape mete pe het sapele pe tu ke koko ero. Pe hehei pe hana lape te naue ke Iesus tu ke maulul kura nga singimem nei.

12 Ke imem mo angala manmana metenga nga ume nenge lape tunge maulinga ke koko lange imo.

13 ✧NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ke teke, “E hele, iange letek manmanna.” Pe imem pule mopoi ke pomalam. Mo hele iange letemem manmanna.

14 ✧Pe mo eteia ke NeHalang hemaual heke Non Soke Iesus nga metenga pe lape hemaual heke

---

✧ 4:7: 2Ko 5:1 ✧ 4:8: 2Ko 1:8; 7:5 ✧ 4:10: 1Ko 15:31 ✧ 4:11: Rom 8:36 ✧ 4:13: Psa 116:10 ✧ 4:14: 1Ko 6:14

imem luluch nge Iesus. Pe lape mene imem luluch nge imo ke la tatu luluch nge i.

¹⁵ Ure lochloch ngana nei lohot nge imem ke halaua imo. Pe hehei pe hana lochloch ngana nenge NeHalang letena ia iri ke mene mulmule iri, lape te heto heke NeHalang nena hemalmalinga ke elela toto.

¹⁶ ✧Ke pomalam mo rahite ume nei ke kerkereng. Nga singimem nge hot mo tuauna pe mo kerkereng ero ol pe opemem nenge tuteu nge imem lohot ke heueu ngana mulmule nga etue lochloch.

¹⁷ ✧Pe ure meena ngana mur nenge te lohotot nge imem nem, i ure kinkino mana pe lape tetu ke mala ero. Pe iri lape te halaua imem ke mo mene hemalmalinga nenge lape tu ke koko. Pe hemalmalinga nem i ure nenge palaungana toto nga ure meena ngana nemur.

¹⁸ ✧Ke imem letemem tu mana kou nga ure nenge mo kolkol ia kura pe letemem tunga ure nenge mo esesia nei ero. Iange ure nenge mo esesia nei tu ke etue choro mana pe ure nenge mo kolkol ia neu lape tu ke koko.

5

Ta Nanasia NeHalang Lemene Ngana Nga Singira

¹ ✧Imem mo eteia ke singimem nei pomalaka nga pelpele nenge mo tuteu mana ia nga ich nei, iange i lape lapusa sio. Ke nga etue nenge mo mete lape NeHalang tunge lemem pele e nga nena

kileng. Pele nem, ita non ta umeia ero. NeHalang i sipona umeia pe ana pele lape tu ke koko.

² ✧Heueu nei mo heperir hulu mana ia singimem nenge manga pelpele nenge motu teu ia nei, pe mo teke moteu heke lemem pele toto ngana nenga tapa ol.

³ Iange nenge teke mo mete, opemem teu heke sapele singimem heueu ngana nem pe motu charchara nga mana ero.

⁴ Nga etue nenge motu teu nga singimem nei kura, ure meena ngana lohote pe mo heperir ia pe mo hile ero. Mo teke moteu heke tele lemem pele nenga tapa, pomalam lape singimem pesa ngana nei kerkereng pe tu ke maulul mule.

⁵ NeHalang i sipona poia ure nei ke lohote nge imem ke pomai pe tunge Opepengpeng at nge imem ke helue kue nenga ure manmanna toto ngana nenge teke tunge atat nge imem.

⁶ ✧Ke pomalam mo mataua ute pele ero. Mo eteia ke nga etue nenge motu teu nga singimem nei kura, motu kangkanga nge Non Soke.

⁷ Pe motu ke mo nanas mene letemem manmanna ngana nga ure nenge mo kolkolia pe mo nanasia ure nenge mo esesia nei ero.

⁸ ✧Ke pomalam e hele ke e teke mo mataua ute pele ero. Mo teke mo lohote nga singimem nei pe mola nga lememe kileng nge Non Soke.

⁹ ✧Kokoes mo teke mo heiech ia NeHalang nga poinga nemur nenge mutena tautaua iri. Nga etue nenge motu nga lamai pe pule nga etue nenge motu luluch nge I nga lememe kileng huna.

✧ 5:2: Rom 8:23   ✧ 5:6: Hip 11:13-16   ✧ 5:8: Pil 1:23   ✧ 5:9: Kol 1:10; 1Te 4:1

10 ✨Iange nga hoena lape ita lochloch tames nga Kristus nena arenga tapuna ngana matana, ke amnei urume rera poinga mur nenge tatu teu nga singira nei kura pe ta popoia. Pe ita elle pe elle lape ta mene uru ke pupure rera poinga mur, rera poinga mur nenge urana ma poreke.

Tatu Ke Elle Mule Luluch Nge NeHalang

11 Imem mo matau ala toto emem nge Non Soke nga nem, ke pomalam mo teke mopoi heke hehei pe hana leteria ke leteria manmanna nga helenga urana toto ngana. NeHalang etei tote imem ke nek toto pe e eteia ke imo pule nga letemo toto a eteia imem ke nek toto.

12 Imo a teke lape motal hekeke imem pullo koi, pe i ero. Mo teke mo poia imo ke letemo urana nge imem. Pomalam lape a tuacholia iri nenge pomai reria helenga mur: Iri nenge te naue hana singiria nge hot nge nakuria urana pe te palut laka mana ia, pe hana nemur leteria nge teu pe reria poinga mur te palut laka ia ero.

13 Nenge teke mo hele rara pulut mana ke pomanga hauaua mur, nem NeHalang nena ia ke nau teu lala ia. Pe nenge teke mo helele nga letemem matana ngamem, nem lemo ia ke halaulaua imo ol.

14 Imem Kristus mutena ngana nauala tote imem iange mo eteia ke non elle mana mene ita lochloch murra ke mete. Ke pomalam ita lochloch ta mete pule.

15 ✨I mene ita lochloch murra ke mete, pomalam ita nenge ta maulul kura tatu pulut mana nga

lemera ngara ero. Ta heiech ia I nga tatu ngara iange I mene murra ke mete ke mene mule ita pe maul haka mule lo.

¹⁶ Ke pomalam talun heueu nei ke la ol, mo nanasia poinga nenga ich nei ke mo amnei urume mele nena poinga ero. Iange nge nike mo nanasia poinga nemur nga ich ke mo heilang ia Kristus, pe heueu nei mopoi mule ero ol.

¹⁷ ✧Iange mele nenge letena manmanna nge Kristus lohote ke i non pe hei heueu ngana ia mule. Poinga nike ngana het sio lo pe ure lochloch ngana te lohote ke heueu ngaria mule!

¹⁸ ✧NeHalang poia ure lochloch ngana nei ke lohote ke pomai. Pomalam poia ita ke itaul talele polong nga ume nenge Kristus poia. Pe tunge ume nenge teke ta hele lange hehei pe hana ke itaul NeHalang talele polong.

¹⁹ ✧Imem mo haliu ke mo teke, NeHalang lele polong luluch nge hehei pe hana lochloch nga ich ke tetu ke elle lo nga ume nenge Kristus poia. Pe letena metene mule reria poinga poreke ngana mur ero ol, pe tunge emem ume nenge mo haliu hote polong ana lelenga nem.

²⁰ Ke pomalam imem mo mene Kristus hanna ke mo haliu hote nena helenga. Pe i nakuna pomanga NeHalang i sipona haliu hotot nga hal-imem ke iuiua hehei pe hana. Mo haliu hote Kristus nena helenga pe mo hele lange imo ke mo teke, “Imo ul NeHalang ke a lele tele polong.”

²¹ ✧Kristus i non nenge poia poinga poreke ngana e ero toto. Pe NeHalang ulo heke rera

✧ **5:17:** Rom 8:1; Kal 6:15
3:23-25 ✧ **5:21:** Hip 4:15

✧ **5:18:** Rom 5:10

✧ **5:19:** Rom

poinga poreke ngana mur lochloch lange i ke takisia. Pe nga nena kerkerenga lape poia ita ke ta lohote ke ita NeHalang nena hana mur nge pengpeng.

6

Hekulkulonga Mur Te Amneia Ure Meena Ngana

¹ Imem mo ume luluch nge NeHalang pe mo hele ke kerkereng toto lange imo ke mo teke, a hesil sio mene NeHalang letena poreke ngana nenge a mene nem ero.

² ✧Iange NeHalang hele ke teke,
 “Nga etue nenge e talue,
 e longe lemo hetalaulaunga.
 Nga etue nenge e mene mule imo nem,
 e halau tote imo.”

A longo ke nek! Etue nei i etue nenge NeHalang talue ke teke halaua hehei pe hana pe mene mule iri ana etue koi heueu nei lo.

³ Imem mo nanasia poinga nenge helosio ia mele letena manmanna ngana ero, iange lememe ero nge mele hel te hele poreke emem ume.

⁴ Pe mopoi ke mai koi; Mo henonou hote ke imem NeHalang nena hana mur nenge mo umume nge i nga ure lochloch ngana nenge mo popoia. Pe mo mes ke kerkereng ke mo takisia ure meena ngana mur nenge tepoi porekreke imem pe nenge te tunge melmelenga atat nge imem.

⁵ ✧Tepal ule imem pe tetal teua imem nga tuele au ngana, te molmol taua imem ke te palia imem

pe te poia imem ke mo ume sakilil pe mo mamani ke nek ero pe mo ngau ero.

6 ✧ Mo hetei hote ke imem NeHalang nena hana mur nenge mo umume nge i nga nenge mo nanas mene poinga nge pengpeng, pe mo etei tote NeHalang nena helenga pe letemem inin ke ueiuei ero pe mo urana lange hehei pe hana. Pe Opepeng-peng halaulaua imem ke popoia ume nem pe pule mutemem tau totote hehei pe hana.

7 Pe mo hele hote helenga nge manmanna nga NeHalang nena kerkerenga. Pe mo nanasia poinga nge pengpeng, pe mo rahite ke pomanga lemlem kaleu pe io.

8 Mele hel te heto hekeke imem pe hel tetal sio totote imem. Hel te heleia ure urana ngana mur nge imem pe hel te hele porekreke imem. Hel te teke mo pallaklaka pe imem mo heleia helenga nge manmanna.

9 ✧ Hel te teke te eteia imem ero pe hulua halang te eteia imem. Hel te hele ke te teke, “Te metmete lo laka!” Pe ero, heueu nei mo ii kura. Te ele koua ure meena ngana at nge imem pe mo mete hot ia ero.

10 Te poia imem ke letemem meena ke halang pe mo iech manmana. Lemem ure halang ero pe mo tunge ure nenge ele haka toto nga ure nemur nga ich lange hehei pe hana ke te rahit tote. Lemem ute pele ero pe NeHalang lape tunge lemlem kura.

11 Imo Korin nemur, imem titimem mur pe lili-umem mur laka imo. Pe mo hele hot ke mallaha toto lange imo pe mo talkome ute e nge imo ero

toto. Mo tung tote letemem lange imo ke mute-
mem taua imo.

¹² Ke imo amo lete tu nge imem kura pe imem
emem lete tu nge imo ero ol.

¹³ ✧E hele lange imo ke pomanga tutuk mur imo
ke e teke ta poia rera poinga mur ke te palala
helel. A tung tote letemo pe mutemo taua imem
ke pomange imem nge mutemem taua imo.

*A Kangkanga Toto Hana Nenge Leteria Man-
manna Ero Aria*

¹⁴ ✧Imo letemo manmanna pe hana hel leteria
manmanna ero, ke pomalam a kangkanga toto
aria. Ita ta eteia ke ure nenge urana, tatal luluche
nga ure nenge poreke ero. Pe pule lemenga pe
kileng au ngana tetu ke elle ero.

¹⁵ Ke Kristus pe non poreke ngana te poi ke
pomalam pule. Iri nai tetu ke elle ero. Iange
non nenge letena manmanna pe non nenge letena
manmanna ero, iri nai leteria tuanin ngana mur
pe reria poinga mur song hot ke elle ero.

¹⁶ ✧Eh! A teke ta heluluch tele NeHalang nena
pele langa aetapuna nena pele? Ero toto, iange ita
NeHalang nenge tuke maulul nena pele mur koi
ita. Pe NeHalang heleia ke ulolo ke teke, “Lape etu
luluch nge iri pe ei luluch nge iri. Iange iau lek
hana mur ia iri pe iri aria Soke iau.”

¹⁷ ✧Pe Non Soke hele pule ke teke,
“A ua hot ke a kangkanga toto hana nemur aria.
Pe a rataua ure nenge muna ulu ero toto.
Pomalam lape emene imo.”

✧ **6:13:** 1Ko 4:14 ✧ **6:14:** Epe 5:11 ✧ **6:16:** Lev 26:12; 1Ko 3:16

✧ **6:17:** Isa 52:11; Hem 18:4

18 ✧Ke Non Soke nenge kikina toto hele ke teke,
 “Imo Tememo iau pe iau tutuk mur imo.
 Imo tatamanna pe heheina lochloch.”

7

1 Ke titik mur pe liliuk mur, NeHalang tunge helenga manmanna ngana nemur at nge ita lo. Pomalam ta helemlem heke tote ita pe ta hile tote ure nemur nenge poia singira pe opere ke muna ulu. Ta hile tote pe tatal sue ita pe tatu ke ta pengpeng toto ke pomange NeHalang.

Paulus Letena Iech Toto

2 A tung tote letemo at nge imem. Imem mo poia poinga poreke ngana e lange mele ero, pe mo heporeke mele letena manmanna ngana ero pe moua toto ia mele nena ure ero.

3 Pe e poia helenga nei ke e teke e heporeke letemo ia ero koi. Iange e hele lange imo lo ke e teke: Imem mutemem tau tote imo pe mo teke motu ke elle luluch nge imo pe mo mete luluch nge imo.

4 E amneia ke e teke e hele pengpeng lange imo. Iau e iech toto pe e heto heke tote imo. Imem mo takisia ure meena ngana halang pe letek lange imo pe iechinga song ke elela toto nga singik.

5 ✧Nge nike mo lohohot nga tuele kina nenge Mesatonia pe mo are ke nek ero iange ure meena ngana halang te lohohot nge imem. Mo hunel luluch nge hehei pe hana hel nga lamau pe mataunga tu nga letemem.

⁶ Pe NeHalang hemaluche hehei pe hana leteria pe hemaluche letemem ke ma ke nek pule nga nenge kulosia Titus ke at nge imem.

⁷ Pe letemem ma ke nek nga nem mana ero, letemem ma ke nek pule nga poinga nenge a poia lange i. Ana non nana at nge imem ke teke: Imo letemo ia lemo poinga nenge a poia pe a teke letemo elle luluch mule nge iau pe nga nenge singimo ele iau. E longe nem pe e iech toto.

⁸ ✧Nenge teke alalaha nenge ehas ia nei heporeke letemo, iau letek porekeia imo ero. Nga tele ngana letek porekeia imo iange alalaha nem heporeke letemo pe letemo meena nga etue choro ngana mana.

⁹ Pe heueu nei iau e iech pe e iech ele imo nge e poia letemo ke meena ero. Nem ero. E iech iange letemo meena ngana nem poia imo ke a hulua lemo poinga mur. Ure meena ngana nem lohot nge imo pe NeHalang tunge lete matana ngana nem lange imo. Ke pomalam mo heporeke imo nga ute e ero.

¹⁰ ✧Lete poreke ngana nenge lohot nga NeHalang lemene ngana poia hehei pe hana ke te hulua reria poinga mur ke te mene maulinga. Nenge teke mele hulua letena nga nena poinga poreke ngana, letena meena ia ero. Pe lete poreke ngana nenge lohot mana nga ich, at ia metenga.

¹¹ Imo letemo meena pe letemo meena ngana nem lohot nga NeHalang lemene ngana. Anau nga ure nemur nenge NeHalang poi hote. NeHalang poia letemo meena ngana nem ke; Kik

heke letemo ke a hepengia helenga nem, pe poia imo ke a hemallaha hote ames ngamo nga ure nem, pe poia imo ke a naue poinga nem ke i ure palaungana ia pe poia imo ke apal nakumo ia pe poia imo ke letemo inin pe a matau pe poia imo ke a teke ela toto nge imo pe poia imo ke a lohoh nga kue urana ngana nenge a tunge tuangachol lange mele nenge poia poinga nem. Nga ure lochloch ngana nemur a hemallaha hote imo ke letemo urana mana nika.

¹² Pe mele nenge poia poinga nem pe non nenge mele nem poi poreke i, tepoi heke letek ke ehas ia alalaha nei ero. E hasia alalaha nei, iange e teke a naue ke mallaha nga NeHalang matana ke imo a tung tote imo ke a nanasia lemeh helenga mur.

¹³ Nenge nei mana poia letemeh ke ma ke nek. Pe apoi ke pomam at nge imem mana ero. Mo iech toto pule nga lemo poinga nenge a poia lange Titus. Titus letena iech toto iange imo lochloch a poia i ke pomam.

¹⁴ Imo a poia iau ke letek meena ero pe e palut laka pe e heto heke imo lange Titus ke elela. Imem mo hele hote helenga manmanna ngana lange imo pe a henonou hote ke lemeh palutinga nenge mo poia lange Titus lohoh ke manmanna.

¹⁵ Titus letena metene mule imo nge samo loiloi pe a talsio mene imo pe a longia i pe a longo taua nena helenga mur. Nenge nem poia i ke mutena tau tote imo ol.

¹⁶ Pe iau e iech toto pe letek manmanna nge imo nge lape a nanasia poinga nge pengpeng nga ure lochloch.

8

Tunginga Nenge Halaua NeHalang Nena Hana Mur

¹ ✧Ke titik mur pe liliuk mur, mo teke a eteia NeHalang letena poreke ngana nenge hesue lange nena mata mur nge Mesatonía.

² Iri reria ure halang ero pe ure meena ngana halang te lohotot ke te totoia iri. Pe iechinga palaungana lalalaua iri pe te tung peria ke halang.

³ E hele lange imo pengpeng, iri te tung ke halang lo pe ero iri siporia te tung ke ele haka toto nga lemeria ngaria.

⁴ Pe te onteiteia imem ke te teke mo longele iri ke teume luluch nge hana hel pule ke te tango rara umtutuna nenge halaua NeHalang nena hana mur.

⁵ Iri te tung tele iri lange Non Soke ke het pe te tunge iri at nge imem pule, pe mo teke lape tepoi ke pomau ero. Ke reria ume lape te poia ke te nanas mene NeHalang lemene ngana.

⁶ Ke pomalam mo hele ke kerkereng toto lange Titus ke halaua imo ke a heule halaunga ana ume nem iange i sipona talune.

⁷ ✧Imo a urana nga ure lochloch, nga letemo manmanna ngana pe nga haliunga pe nga letemo matana ngana pe nga nenge letemo hakaka ke a halaulau, pe nga mutenga ana poinga nenge mo hetero sue lange imo. Ke pomalam aume ke kerkereng pule nga halaunga ana ume nei.

⁸ Iau e echia imo nga helenga nei ero. E esia Mesatonía nemur reria poinga nge te tung peria

---

✧ **8:1:** Rom 15:26; 2Ko 9:1-2   ✧ **8:7:** 1Ko 16:1-2

pe te halaua NeHalang nena hana mur pe iau e teke enau urume lemo ume. Mutemo tau tote NeHalang nena hana mur pule ke mange iri ma ero?

⁹ ✧ Imo a eteia mutenga nenge ara Non Soke Iesus Kristus lo. I nena ure halang pe hile lochloche ure nemur pe lohot ke pomanga none nge nena ure ero, iange teke halaua ita. Ke nga poinga nenge lohot ke nena ure ero, imo lape a mene ure nge halang toto nge NeHalang.

¹⁰ Iau letek tuanin ngana nga ure nei song ke mai koi: Imo a talun tele ume nei nga hesinga nenge la neu lo pe imo tala nge a tung perimo ke a halau. Pe imo lememo toto ke a poia poinga nem.

¹¹ Pe umtutuna hia nenge a teke a tunge, e teke a tunge ke a heule ume nem ol. Ke pomalam lemo ume nenge a teke a poia nganangana lohot ke manmanna.

¹² ✧ Nenge teke letemo haka ke a tung perimo ke a halau, NeHalang lape letena urana nge imo nga poinga nem. I nau mana nga lemo ure nenge a tunge. Pe ure nenge tu nge imo ero, I letena ia ero.

¹³ Imem lememem ero nge mo tunge ure meena ngana ke la mana nge imo pe hana hel tetu ke tepoi tetele mana. Mo teke mo poia ure ke palala helel.

¹⁴ Nga etue nei imo lemo ure halang ke urana nge a halaua iri nenge reria ure ero. Pe nga etue nenge iri reria ure halang, lape te halaua imo nenge lemo ure ero. Ke ure palala helel.

¹⁵ ✧ Iange NeHalang nena alalaha nenge tehas sue ke ulolo, hele ke teke, “I nenge loloch ke halang

---

✧ **8:9:** Mat 8:20; Pil 2:6-7   ✧ **8:12:** Mak 12:43-44   ✧ **8:15:** Exo 16:18

nena halang sakilil ero. Pe i nenge loloch ke halang ero nena unne sune toto ero.”

Titus Pe Hana Nai Te Lange Korin

¹⁶ E hele urana toto lange NeHalang nge poi heke Titus letena ke letena tau tote imo ke po-mange imem.

¹⁷ Ana non ngata nga ure nenge mo onteia i ke mo teke poia. Pe nga i sipona letena tuanin ngana teke la toto ke halaua imo.

¹⁸ Pe lape mo kulosia tira e ke la luluch nge i. Tira nem pingana iuiu nga ume nenge haliu hotote helenga urana toto ngana nga mata mur lochloch.

¹⁹ Pe pule tira nei, iri mata mur te henonou hote i ke koko nge imem, ke halaua imem nga ume nenge mo hottautau umtutuna nenge tunginga ana. Pe mo poia ume nei ke hehei pe hana te heto heke Non Soke. Pe pule mo teke mo henonou hot tote letemem nenge mo teke mo halau.

²⁰ Pe mo nauele tunginga palaungana nei ke nek toto iange lememem ero nge mele hele poreke imem nga poinga poreke ngana e.

²¹ Imem mo toto tototo ke mo poia poinga nenge urana nga Non Soke matana pe nga hehei pe hana nga ich nei mataria pule.

²² Pe pule lape mo kulosia tira e pule ke la luluch nge iri nai. Tira nei mo toto emule esia i lo, pe kokoes tatalo alala ke teke halaulaua hehei pe hana. Pe i teke koko nge iri nai nei ke halaua imo iange letena here imo nge a poia ume nem.

²³ Titus, iau neingak ia nenge imem nai mo umume ke mo halaulaua imo. Pe titira mur nai nei, te mene iri mata nemur nga lamai muria. Pe

lape hehei pe hana te heto heke Kristus ene nga ume nenge te poia.

²⁴ ✧Ke pomalam a heneue iri nga poinga nenge mutemo tau tote iri ke iri mata mur lochloch te naue. Pe te eteia ke imem motal heke tote imo iange imo hana nenge pomam.

9

Ta Nanasia NeHalang Nena Poinga Nenge Tungtung

¹ ✧Pe lemek ero nge e hele teu la sakilil nga tungtinga nenge lange NeHalang nena hana mur ol,

² iange e eteia ke imo mutemo toto nge a teke a halaua iri. Ke pomalam e palut laka toto lala nge hehei pe hana nge Mesatonia nga poinga nei pe e hele lala nge iri ke e teke, “Korin mur nga tuele kina nenge Akaia, te talune ume nenge te tango rara reria halaunga ana umtutuna nga hesinga nenge la neu lo.” Pe helenga nem poi heke iri halang leteria ke iri pule te tungperia.

³ Pe e kulosia titira nemur lange imo iange lemek ke e teke lemem palutinga nge imo nem nganangana lohote ke manmanna pe mo palut sio mana ero. Pe e teke a tatalo ele tungtinga nemur ke pomanga e hele ngakia.

⁴ Iange nenge teke a tatalo ele ero pe mele hel nge Mesatonia te koko nge iau pe te naue ke pomam, lape emei tote iau pe imo lape a meia imo pule.

⁵ Ke pomalam e teke urana nge e toto hita lange titira nemur ke iri muka lange imo ke te tatalo

ele umtutuna nemur nenge a heleleia. Ke nga etue nenge eat, umtutuna nem ma ke tatalo ala ke ulolo. Imo anau taole ia umtutuna tung ngana nenge pomam nge mele hel ero, a tunge nga letemo toto nenge a teke a halau.

⁶ ✧ Letemo metene nei: Mele hel nenge tetua ke ngaunga alona unne sue mana lape te lulu hot ke ngaunga unne sune mana. Pe mele hel nenge te tua ke halang lape te lulu hot ke ngaunga halang toto.

⁷ Imo elle pe elle letemo matana ke nek nga umtutuna hia nenge lape a tunge. Pomalam lape letemo mule ia ero pe a amneia ke manga mele pele echia imo ke a tunge umtutuna nem ero. Iange NeHalang mutena taua laka mele nenge tunge ure pe iech mana.

⁸ Pe NeHalang lape tunge petanga nge lele hot ke manga ech lange imo pe lape lemo ute pele nge alpapa taua imo ero. Lemo ure lochloch ngana lape mataria purpur pe hel pule nenge lape te halau ke tepoi hote ume urana ngana mur.

⁹ ✧ NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke ulolo, hele ke teke,
 “I tung penna ke halaua iri lochloch ngana nenge reria ure ero,
 pe nena poinga nenge tungtung nem lape tu ke koko.”

¹⁰ ✧ NeHalang i non nenge tunge ngaunga tutuna lange non nenge umume nga ume pe tunge loi ke ngaunga ia. Pe i lape tung ke ngaunga tutuna halang lange imo ke atue ke haka ke nganangana halang toto. Nem pomanga poia imo ke lemo ure

halang pe lape a tung perimo ke a halaua iri nenge reria urelu ero.

¹¹ ✧Ke NeHalang lape poia imo ke lemo urelu halang nga kue lochloch pe lape a heronge lala nge iri hel pule. Pe nenge teke mo mene lemo tunginga nem ke mo laia, hulua halang lape te hele urana toto lange NeHalang.

¹² Ume nenge pomai hul hot ngana nenge halau mene NeHalang nena hana mur ero. Hul hot ngana nenge te heto hakaka NeHalang ia pule.

¹³ Imo a tung perimo ke a halaua iri nemur pe iri hel pule. Pe nem henonou hot pengpeng ia letemo manmanna ngana iange a nanasia helenga urana toto ngana nenge Kristus pe a haliu hotote. Pe hulua halang lape te heto heke NeHalang nga nem.

¹⁴ Pe lape te hetalaulau amo ke NeHalang pete tote imo nga ure mur iange muteria tau tote imo nga NeHalang letena urana ngana nenge tunge lange imo.

¹⁵ Ta hele urana toto lange NeHalang nga nena tunginga palaungana nem, nge nakuna urana toto nga ta hele ngaria ia.

10

Paulus Hele Ala Ana Nga Nena Ume Nge Kristus

¹ ✧Iau Paulus, pe e teke e poia nga urana ngana ke etal sue iau ke pomange Kristus pe e hele ke kerkereng toto lange imo. Iange amo hel nge imo te teke nga etue nenge etu luluch nge imo, e matautau ke e talkome manmana pe nga etue

nenge etu nga tau e hele ke halik tamaha lange imo.

² ✧ Pe pule te hele ke te teke motu ngamem pomange hana nenga ich nei kura. Pe nga etue nenge ela nge imo, lemek ero nge a echia iau pe a poia iau ke e hele ke halik tamaha lange imo. Iau e eteia ke lape e hele ke halik tamaha lange iri nenge te tutue iau nga helenga.

³ I manmanna ke imem motu nga ich nei kura pe palinga hel nenge mo poia ke mo teke mo hekou sue non poreke ngana, elle mana ke pomanga iri nenga ich nei reria ero.

⁴ ✧ Pe lemem palinga hel ana ure mur, altoto nga ich nei nena palinga hel ana ure mur. Imem lemem palinga hel ana ure mur laka, NeHalang nena kerkerenga nenge poia imem ke mohel parai sue non poreke ngana nena pakpak mur nenge tu ke sik teu toto ia. Ngana laka nga nenge pallaklaka ia ita pe rahit tote ita ke ta nananas mene lemene ngana nga poinga poreke ngana mur.

⁵ Pe NeHalang nena kerkerenga nem, poia imem ke mo hemakuke hehei pe hana leteria nga reria hunelinga. Pe poia imem ke mo hekou sue ure nemur nenge panrur helele hehei pe hana leteria matana ngana ke te eteia NeHalang ero. Pe hehei pe hana nenge reria matana luluch nge NeHalang, mo hulia leteria ke te nanasia Kristus.

⁶ Pe nga etue nenge a longo tau mule Kristus ke het lape mo talun sapele ke mo tung hote tuanga-chol poreke ngana lange iri nenge te longo olole kura.

⁷ Anau teu la toto nga ure manmanna ngana pe

anau mana nga ure singina nge hot ero. Nenge teke mele hele hot tote letena ke teke i Kristus nena non toto, letena tuanin la mule nge i ke nek pe lape eteia ke Kristus nena hana mur imem pule ke pomange i.

⁸ ✧ Iau e palut laka sakilil ia kerkerenga nenge Non Soke tunge at nge imem pe e meia iau nga poinga nei ero. Iange tunge kerkerenga nem at nge imem ke mo heporeke imo ia ero, tunge at nge imem ke mo hekerkereng ia imo.

⁹ Pe lemek ero nge letemo tuanin ke a teke e he matautaua imo nga lek alalaha mur nenge ehas ia lala nge imo.

¹⁰ Mele hel te heleia iau ke te teke, “Paulus nena helenga nga nena alalaha mur, tang ke meena pe hele ke kerkereng toto. Pe nga etue nenge tu luluch nge ita, kikina ero pe nena helenga polpolenga mana.”

¹¹ Mele nenge poi ke mam, urana nge eteia nei ke nek. Imem motu ke kangkanga nge imo ke pomalam mohas ia alalaha ke lange imo. Pe nga etue nenge motu luluch nge imo, lape mo nanasia ure nenge mohas ia nga lemem alalaha nem pule.

¹² Imem lememem ero nge momes hot ke mo hepurple imem la luluch nge iri nenge tetal haka totote iri. Iri siporia te olou heke mene poinga nenge te amnei urume lala nga iri siporia reria poinga mur. Nenge nei henonou hot pengpengia ke iri te eteia ute pele ero.

¹³ ✧ Pe imem, ure hel lau lai ngana nenge tetu teu nga emem ume ero, mo palut laka rara ia ero. Mo palut laka mana nga ume nenge NeHalang tunge

at nge imem ke mo poia, ke emem ume nenge mo poia lange imo, mo palut laka ia pule.

¹⁴ Pe nem mo palut laka sakilil ero iange NeHalang nena ume nenge tunge at nge imem hetala ngana nge imo. Ke pomalam mo laia Kristus nena helenga urana toto ngana nge imo pe mo lohota hali ero ol.

¹⁵ Ke mo palut laka nga ume nenge NeHalang tunge at nge imem kela het nga hetala ngana nenge talue, pe mopoi ke mange hana hel ero. Imo letemo manmanna ngana pupuo lo pe nga letemem, mo teke letemo mamanna ngana nem lape poia emem ume nenge mo poia lange imo ke puo ke palaungana toto.

¹⁶ Ke pomalam lape mo haliu hote helenga urana toto ngana nga tuele kina hel pule nge hot. Pe lemek ero nge e tamu tote ume nei hetala ngana nenge NeHalang talue iange lape mo palut laka mana ia imem nga nena ume nenge poia ke lohota nga kileng e ke ulolo.

¹⁷ ✧Iange NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke ulolo, hele ke teke, “Mele nenge teke palut laka, palut laka ia ume nenge Non Soke poia.”

¹⁸ ✧Mele hel nenge iri siporia te heto hekeke iri, NeHalang lape hile hote iri. Pe iri nenge NeHalang heto hekeke iri, iri mana lape tela nge NeHalang.

11

Paulus Pe Iri Nenge Te Pallaka Ke Iri Hekulku-longa

1 Iau mutek ke e teke a longele iau ke e poia helenga talero ngana e ke pomanga a popoia nem lo.

2 ✧ Iau letek ia imo ke halang ke pomange NeHalang nge letena tau tote imo. Imo apoi ke mange hei malolong ngana e nenge lei ero kura pe e teke e heleia imo lange Kristus i toro ke emo ia.

3 ✧ Iau e matau iange lape mele hel te heporeke letemo ke a hile lemo inga nenge a nanasia Kristus pe a saleke nga kue e nge altoto ke pomange he Eua nge ilimo nenge etei toto nga poinga nenge pallaklaka, paut leke mene i nge nike.

4 ✧ Iange imo a iech mana nge a longele hana nenge te pallaklaka halali ke te haliu hote helenga hel nge altoto nge Iesus, lala nge imo pe a longo taua iri ke ueiuei mana. Pe imem mo haliu hote helenga nenge pomam lange imo ero. Pe ope pe helenga urana toto ngana nenge a mene nge iri nem altoto lochloch nga Ope pe helenga urana toto ngana nenge a mene nge imem.

5 ✧ Pe iau e teke imem mo ele haka toto nge hana nenge hana karia pe “amo hekulkulonga manmanna ngana nemur.”

6 ✧ Iri te haliu ngaria urana toto nge iau. Pe iau letek matana ngana nga helenga urana toto ngana, ele haka toto nge iri. Imem mo henonou hote ke kokoes lange imo ke ulolo nga urelu lochloch ngana nenge mo popoia.

7 ✧ Iau etal sio mene iau pe etal heke imo. Pe e haliu hote NeHalang nena helenga urana

---

✧ 11:2: Epe 5:26-27 ✧ 11:3: Gen 3:4, 13 ✧ 11:4: Kal 1:8-9

✧ 11:5: 1Ko 15:10; 2Ko 12:11 ✧ 11:6: 1Ko 2:1, 13 ✧ 11:7: 1Ko 9:18

toto ngana lange imo pe e long haka uruna ero. Letemo ma ke merei nga poinga nenge e poia nei, poreke kai?

⁸ ✧ Nga etue nenge eume luluch nge imo e menemene umtutuna nga NeHalang nena mata mur hel nge altoto. Nem nakuna pomanga e kemkeme nge iri ke e halaulaua imo.

⁹ Pe pule nga etue nenge etu luluch nge imo, lek ute alpapa taua iau ero pe e helete meena ia amoe ke halaua iau ero toto. NeHalang nena hana mur nga tuele kina nenge Mesatonia, teat pe te tunge ure lochloch ngana nenge mutek taua. Nga etue nemur nenge lalo e poia ure meena ngana e ke lohot nge imo ero toto, pe lape epoi ke pomalam mana nga hoena pule.

¹⁰ Iau, Kristus nena helenga manmanna toto ngana tuteu nge iau pe e palut laka toto ia nena ume. Pe mele pele nga kileng lochloch ngana nga tuele kina nenge Akaia lape hele ele iau ero toto.

¹¹ Imo a teke lape mutek taua imo ero ke pomalam e tang haka halaunga lange imo ero, ae? NeHalang eteia ke iau mutek tau tote imo.

¹² Pe iau lape epoi menmene ure nenge e popoia heueu nei ke pomai koloi iange lemek ero “hekulkulonga hel nemur” nge te palut laka rara ke te heto hekeke iri. Iri te teke te lohot ke aria lala elle mana ke pomange imem, nga ure nemur nenge te palut rarara ia.

¹³ Hana nemur te channanga mana ke te teke iri hekulkulonga. Pe iri hekulkulonga ero toto. Pe te hulia iri siporia ke nakuria mange Kristus nena hekulkulonga mur toto.

✧ **11:8:** 2Ko 12:13; Pil 4:15-16

¹⁴ Ure nem mallaha mana iange Satan pule hulia i sipona ke nakuna manga angkelo nenge at nge NeHalang.

¹⁵ Ke nenge teke Satan nena hana mur nenge te umume nge i te hulia iri siporia ke nakuria mange hana nenge te umume nge NeHalang, nem ute pele nge ta ruraia ero. Pe nga hoena NeHalang lape tunge aria melmelenga nenge purpure reria ume nenge te popoia.

Paulus Heleia Ana Melmelenga Mur

¹⁶ Lape etua tau mule lek helenga. Letemo metene nei ke nek, iau ak hauaua ero koi. Pe nenge teke a teke ak hauaua, iok a longele iau ke e heto haka polia iau pule ke mange hauaua kina nemur.

¹⁷ Pe nga etue nenge e heto hekeke iau e helele ke pomanga Non Soke lemene ngana ero, e helele ke pomanga non hauaua kina e toto.

¹⁸ Hana halang te nanasia poinga nenga ich nei ke te heto hekeke iri siporia, pe iau e teke epoi ke pomalam pule.

¹⁹ Imo nge lape letemo matana ngana elela toto lo iam, nenge ama la mana nge hauaua kina nemur mam!

²⁰ Pe pule ngamo tano hit mene hana panenge te channanga ole mene imo pe te echia imo ke te teke apoi ke mai, pe te loloch ia lemo urelu mur pe tenau sio mene imo pe te tepele selle imo nga ramamo.

²¹ ✧ E hele pengpeng lange imo, iau e meia iau iange nga etue nenge motu luluch nge imo, mo poia poinga e nge pomam lange imo ero toto.

Ke nenge teke mele ana seilil nge palut laka ke heto hekeke i, iau lape ak seilil ke e heto heke iau pule. (E hele ngak nei pomanga none nge ana hauaua.)

²² Te teke iri utar pamam, iri Hipru? Iau pule iau Hipru. Pe nenge teke reria nge Israel, iau pule lek nge Israel. Pe nenge teke te lohoh nga mata nenge Apraham, iau pule e lohoh nga mata nenge Apraham.

²³ ✧Pe nenge teke iri Kristus nena hana mur nenge te umume nge i, iau Kristus nena non nenge e umume nge i pule, pe e urana toto nge iri iange eume ke kerkereng toto. (Lape e hele ke pomanga non hauaua kina e toto ke pomai.) Kokoes tetal teua iau nga tuele au ngana pe te palpalia iau ke e mete parpar.

²⁴ ✧Pe lek hana mur pengpeng nge Iuta te nosia iau ke ak nosinga iri ana non kina elle pe analoch pe rahtele henel (39) pe tepoi he lime ia at nge iau.

²⁵ ✧Pe hana nenge Rom te luke ak put palaungana pe te poia nge iau ke hemol. Pe mele hel te tamal hun paria iau nga um nga etue e. E hakaka nga imot pe ruach palchachia imot ke hemol pe emana nga ruach sana. Pe etue elle nga nenge ruach palchach hemol ia imot nem, e manmana nga ruach sana ke ak miliko e pe sinanga koana e.

²⁶ ✧Nga etue nemur nenge ei rara ke e popoia lek ume, ure nemur te poia ure meena ngana ke lohoh nge iau; Nga ech nge hotot pe nge kemente kina mur pe nge lek kileng ngana Iuta mur pe nge hana lomomona ngana mur pe nga tuele tana

---

✧ **11:23:** Ume 16:23   ✧ **11:24:** Deu 25:3   ✧ **11:25:** Ume 14:19; 16:22   ✧ **11:26:** Ume 9:23; 14:5

papalauna mur pe nga kileng nenge ana hehei pe hana halang ero pe nga ruach sana pe nge hehei pe hana nenge te channanga ke te teke iri NeHalang nena hana mur.

²⁷ Pe pule kokoes kikik ero iange eume ke kerkereng sakilil pe e mamani ke nek ero manmana pe e ururi pe e mete unune ech pe e ngau ero manmana pe singik houou manmana iange lek hengeron halang ero.

²⁸ Pe ure nemur mana ero. Nga etue lochloch letek meena sakilil iange nga lek ume nenge enau ele iri mata mur.

²⁹ E amneia ke letek meena nga etue nenge mele losio nga letena manmanna ngana. Pe nga etue nenge mele poi taole mele ke poia poinga poreke ngana, letek inin toto.

³⁰ Ke nenge teke e palut laklaka ke e heto hekeke iau sipok, e palut laklaka nga ure nemur nenge te henonou hote iau ke iau non nenge kikik ero.

³¹ Ta heto heke NeHalang nenge Non Soke Iesus Temene ke koko pe I eteia ke iau e pallaklaka ero.

³² ✧Nga etue nenge etu nge Tamaskus non soke nenge umume nge naungaala ana non nenge ene Aretas teke laua iau. Ke pomalam talue palpal hussu mur ke tenau ala nga tuele tana palaungana neu ke te laua iau.

³³ Pe ero, NeHalang nena hana mur hel total teua iau nga chasang pe te hesio hot kome iau nga tuele tana neu ana mapuo koana ngana pe e ua sapele.

12

Paulus Nau Opene Ngana Pe Ana Melmelenga

¹ Iau e palut laklaka pe e heto hekeke iau kura pe poinga nei lape poi hote ute pele nge urana ero. Pe heueu lape e hele teu langa ure nemur nenge enau opekia, pe ure talkomkome ngana nemur nenge Non Soke hemallaha hote at nge iau.

² Iau e eteia Kristus nena none nge NeHalang mene heke ke langa tapa mol ngana nga lut toto. Pe ure nei lohote ke ana hesinga iri analoch pe henel kou la ke ulolo. Pe e eteia ke nek ero, ana non la luluch nga singina pule ma opene mana? Nenge nei NeHalang i toro eteia.

³ Etua tau mule lek helenga: E eteia ke nek ero, ana non la luluch nga singina pule ma opene mana? Nenge nei NeHalang i toro eteia.

⁴ Oe! NeHalang mene heke i lange Paratiso pe longe helenga hel nge heo ngana toto nge mele hanna tamia.

⁵ Pomalam e palut laka pe e heto heke tote none nenge pomam. Pe poinga nenge e heto heke iau sipok ke pomai poreke. Urana nge e palut laka pe e heto heke iau nge iau non nenge kikik ero.

⁶ Pe nenge teke lemek ke e palut laka, e palut laka ia ure nenge manmanna pe halik mera rara mana ero. E palut laka pe e heto heke menmene iau ero, iange lemek ke e teke hehei pe hana tenau urume iau nga urelu nenge te naue nge e poia pe nga ure nenge te longe nge e heleia.

⁷ ✧Ke NeHalang henonoua iau nga ure nenge palaungana toto. Pe i eteia ke lape e palut laka pe e heto heke iau nga ure nem. Pomalam poia haleles e ke lohote nge iau. Pe singik melmele toto

---

✧ 12:7: Job 2:6

ia haleles nem ke pomanga Satan nena none nge kulosia at ke palulu hite iau.

⁸ Pe e hetalaulau lange Non Soke ke hemol ke e teke poia haleles nei ke het nge iau.

⁹ ✧Pe i hele at nge iau ke teke, “Lek nekinga tu luluch nge iong ke ulolo. Pe lek kerkerenga ume ke mallaha toto nge iri nenge kikiria ero.” Ke pomalam e iech pe e palut laka pe e heto heke iau nge kikik ero, ke Kristus tunge kikina ngana at nge iau.

¹⁰ Iau e popoia Kristus ana ume pe e iech mana nga etue nenge kikik ero, pe hana te poi porekreke iau pe ure meena ngana halang te lohotos nge iau. Iange nga etue nemur nenge kikik ero, NeHalang nena kerkerenga lohotos ke mallaha toto nge iau.

¹¹ ✧Imo a poia iau ke e helele ke pomanga none nge ana hauaua. Iau none mana ke pomange imo pe e ele haka toto nge hana nenge hana karia pe “amo hekulkulonga manmanna ngana nemur” pe pomerei a hele urume iau ke iau non nenge pomam ero?!

¹² ✧Nga etue nenge etu luluch nge imo etal sio mene iau pe e poia ume halang pe lek ume nemur te henonou hote ke iau hekulkulonga manmanna ngana toto. Epoi hote merakulo mur pe lala mur pe urelu nemur nenge te henonou hote NeHalang nena kerkerenga.

¹³ ✧Iau lek poinga nenge e poia lange iri mata hel e poia ke elle mana lange imo pule. Pe ute elle mana nge e poia ke meena lange imo ngana laka

---

✧ **12:9:** Pil 4:11-13   ✧ **12:11:** 2Ko 11:5   ✧ **12:12:** Rom 15:19

✧ **12:13:** 2Ko 11:9

nenge, a halaua iau nga umtutuna unne e ero. Pe e teke letemo ia iau nga nem.

¹⁴ Iok, heueu nei e teke ela ke e lohot hemol ngana nge imo. Pe ela nge imo ke a halaua iau nga umtutuna ero iange ela ke e loloch ure nge imo ero. Ela nge imo ke e teke a tunge imo at nge iau. Aina kinkino ngana aria ume nenge te tango rara pe te tatalo ele ure mur ke te tunge lange tetemeria mur pe tataria mur ero. Tetemeria mur pe tataria mur aria ume nenge te poia lange tuturia mur laka nem.

¹⁵ Ke iau e iech mana nge e hesilia lek urelu mur lange imo pe e tung tote iau lange imo pule. Iau mutek tau tote imo pe imo mutemo tau tote iau pule ma ero?

¹⁶ Nenge nei mallaha mana. Iau ela nge imo ke a halaua iau nga ute e ero pe amo hel nge imo te teke e channanga olole imo ke etak tettele imo.

¹⁷ Pe e channanga ole imo ke merei? Lape hana nenge e kulosia iri lala nge imo nem, nge te channanga olole imo kau? Ero le!

¹⁸ ✧ Iau e toto hita lange Titus ke e teke lange imo pe e kulosia tira e ke koko nge i. Pe Titus la ke channanga ole imo, ae? Imo a eteia ke Titus pe iau emem ume elle mana pe Opepengpeng itoro i mukmuka nge imem nga ume nem.

¹⁹ Eh, imo a teke lape mohas ia alalaha nei ke mo hele alala emem kai? Titik mur pe liliuk mur, imem mo haliu hote Kristus nena helenga nga i sipona lemene ngana pe mo poia ure lochloch nga NeHalang matana. Pe mo poia ke pomam ke hekerkereng ia letemo manmanna ngana.

✧ **12:18:** 2Ko 8:6, 16-18

²⁰ Iau letek ia imo ke halang iange nga etue nenge ela ke e lohot nge imo, lape enau leke nge hehei pe hana nenge lemek ero toto nge e naue iri pe imo pule lape anau leke nge iau non nenge lememo ero toto nge a naue. Iau e matau iange lape e naue poinga nemur nge te lohotot: Poinga nenge ahun helel pe samo kekeke mele hel pe letemo inin helel pe apal helel pe a penpen helel pe a ngunngunu helel pe a heto hekeke imo pe alas lele helel.

²¹ ✧Pe letek ke e teke nga etue nenge ela mule nge imo, lape ak Soke NeHalang hemeia iau nga matamo. Pe lape e tang ia hulua nenge te poipoi poinga poreke ngana ke ulolo pe te hulua reria poinga mur ero toto. Pe heueu nei poinga poreke ngana mur pe salaunga ana poinga pe poinga nenge tema lululuch nge hehei lohotot kura.

13

Helenga Toto Nga Ure Poreke Ngana Hetala Ngana

¹ ✧Iau lape e lohot nge imo ke hemol ngana koi nei. Pe NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke ulolo, hele ke pomai, “Nenge teke mele i toro hele hote mele nga poinga e, nena helenga lape polpolenga mana. Pe nenge teke hana nai ma mol te heleia lape reria helenga meena ia.”

² Iau e hele ke kerkereng toto lange imo ke ulolo nga etue nenge e lohot henai ngana nge imo ke e teke, lape e poia ure meena ngana ke lohot nge hehei pe hana nenge te popoi poinga poreke

ngana nge nike ke at heueu nei pe hel pule. Pe heueu nei etu ke kangkanga nge imo pe era heke mule pe nga etue nenge ela lape e renge mele ero.

³ E teke e heneue imo ke Kristus i sipona hele hotot nga halik. Pe nga etue nenge Kristus teke hetore imo ke hepengia imo, i lape poia nga kikina ngana pe maluch ole imo ero.

⁴ ✧ I kikina ero nga etue nenge te heon heke i nga manga toto. Nem manmanna. Pe heueu nei tu ke maulul nga NeHalang nena kerkerenga. Imem pule mopoi ke pomalam ke kikimem ero pe nga NeHalang nena kerkerenga motu ke mo maulul luluch nge Kristus. Pe lape mo heneue imo nga NeHalang nena kerkerenga ke mange Kristus.

⁵ ✧ A amnei urume imo sipomo ke nek mukam; letemo manmanna ma ero? Pomerei? A amneia ke Iesus Kristus kau tuteu nge imo mau?

⁶ Iau letek manmanna ke nga hoena lape a eteia ke iau hekulkulonga manmanna toto ngana.

⁷ Mo hetalaulau amo ke NeHalang halaua imo ke a poia poinga poreke ngana e ero. Pe mo hetalaulau ke NeHalang poia imem ke nakumem urana nga matamo ero. Nenge teke hehei pe hana te teke imem hekulkulonga manmanna toto ngana ero, ute pele ia ero. Ure nenge palaungana toto ngana laka nenge mo hetalaulau amo ke a nanasia poinga nge pengpeng.

⁸ Imem mo poia ume nenge halaua helenga manmanna toto ngana ke song, pe mo poia ume nenge poi ele ero.

⁹ Pe nakuna nenge imem kikimem ero koi pe

imo kikimo ngamo halang la. Nenge teke pomam iok, mo iech mana pe mo hetalaulau amo ke a pengpeng toto ol.

¹⁰ ✧ Iau etu ke kangkanga pe ehas ia alalaha nei lange imo iange huna pomai koi: Nga etue nenge ela nge imo, lemek ero nge emak hite imo pe e heporeke imo nga kerkerenga nenge Non Soke tunge nge iau. Pe kerkerenga nem ana ume pomam ero, ana ume laka nenge poia imo ke ames ke kerkereng nga letemo manmanna ngana.

Helenga Hetala Ngana Mur

¹¹ Iok titik mur pe liliuk mur, e ee ia imo malalom iange lek helenga hetet lo. Pe e teke aume ke kerkereng pe a lohok ke imo hehei pe hana nge pengpeng. A nanasia lek helenga mur pe (a longo ala hel) pe letemo elle pe atu ke elle. Pe mutenga pe tunga nge nek nge NeHalang lape tu luluch nge imo.

¹² A sisa perimo nge imo elle pe elle pe a poia nga NeHalang ene.

¹³ Pe NeHalang nena hana mur lochloch nga lamai te hekule reria iechinga lange imo.

¹⁴ E hetalaulau ke Non Soke Iesus Kristus letena ia imo pe NeHalang mutena taua imo pe Opepeng-peng tu ke sik teu toto nge imo lochloch. Ngana laka lom.

**Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language
of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long
Niugini**

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95